

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ
ТЕХНОЛОГІЙ ТА РЕГІОНАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

ПОГОДЖЕНО:

Голова Національного агентства
України з питань державної служби

_____ К.О. ВАЩЕНКО

“ ” _____ 2019 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор Університету державної
фіскальної служби України

_____ П.В. ПАШКО

“ ” _____ 2019 р.

ПРОФЕСІЙНА (СЕРТИФІКАТНА) ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації державних службовців
та посадових осіб місцевого самоврядування
з питань управління фінансами на тему:

**«СТРАТЕГІЧНЕ ДЕРЖАВНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА РОЗВИТОК
СЕРЕДНЬОСТРОКОВОГО БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ»**

Професійна (сертифікатна) програма підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування з питань управління фінансами на тему: «Стратегічне державне планування та розвиток середньострокового бюджетного планування». Ірпінь: УДФСУ, 2019. 38 с.

Автори: М.Д. Бедринець, к. е. н., доц., завідувач кафедри фінансів ім. Л.Л.Тарангул
М.В. Гусятинський, к. т. н., проф., завідувач кафедри менеджменту
Т.А. Коляда, к.е.н., доц. кафедри фінансів ім. Л.Л.Тарангул

Професійну (сертифікатну) програму розглянуто та схвалено кафедрою фінансів ім. Л.Л. Тарангул. Протокол № 20 від 21.05.2019.

Професійну (сертифікатну) програму розглянуто та схвалено кафедрою менеджменту. Протокол № 14 від 21.05.2019.

Рекомендовано до впровадження:

Директор Навчально-наукового центру
інноваційних освітніх технологій
та регіонального навчання

О.Ю. КАЙДАШ

Реєстраційний № _____

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність і значення навчання. Стабільність національної економічної політики напряду залежить від ефективного державного регулювання економіки. При цьому держава впливає на економіку за допомогою законодавчих обмежень, податкової системи, обов'язкових платежів і відрахувань, державних інвестицій, субсидій, пільг, кредитування, здійснення державних соціальних і економічних програм тощо.

Одним із найважливіших методів державного регулювання економіки є середньострокове бюджетне планування (далі – СБП), яке має на меті забезпечити взаємозв'язок між стратегічними й тактичними цілями. СБП є особливо важливим у період сповільнення економічного зростання, а також при управлінні державним боргом, розмір якого в Україні з кожним роком зростає.

У світовій практиці існує чотири основні види:

- традиційне планування на фіксований строк;
- планування економічної структури видатків;
- планування функціональної структури видатків;
- планування на основі бюджетних програм.

У традиційному плануванні, як правило, заздалегідь виявляються всі основні бюджетні цілі і програми, а також їх фінансування на фіксований період. Планування економічної структури видатків означає складання ковзких прогнозів сукупних видатків у розрізі економічних категорій за підходом «зверху вниз»

Планування функціональної структури видатків аналогічно попередньому методу у тому сенсі, що означає складання ковзких прогнозів «зверху вниз» сукупних видатків у розрізі економічних категорій, але окремо для кожного міністерства та відомства. В обох випадках заплановані таким чином видатки обмежуються плануванням доходів. У такому СБП не проводиться відмінність між поточними та новими бюджетними програмами і рідко визначаються показники ефективності для моніторингу й оцінки реалізації програм. Вони мають велике значення для стійкості податково-бюджетної сфери і контролю за видатками, але самі по собі не покращують розподілу ресурсів і не підвищують ефективність видатків

В сучасних умовах середньострокове бюджетне планування в Україні на рівні державного бюджету регламентовано відповідними нормами чинного законодавства та їхня реалізація відбувається на практиці. Однак питання щодо обов'язковості складання прогнозів бюджету на місцевому рівні недостатньо

врегулювало, в частині відображення середньострокового розвитку суспільних фінансів усіх рівнів бюджетної системи. Мова йде про необхідність розробки прогнозу Зведеного бюджету України, оскільки неможливо досягти стратегічних цілей держави лише за рахунок ресурсів державного бюджету.

Відмінність між бюджетним прогнозом (стратегією) та плановим бюджетом полягає в тому, що прогноз складається на п'ять та більше років, план – лише на один рік; прогнозні показники – не обов'язкові для виконання, вони є лише орієнтирами, а планові показники – обов'язкові для виконання; бюджетний прогноз затверджується постановою Кабінету Міністрів України та щорічно уточняється, плановий бюджет (на поточний бюджетний рік) затверджується Верховною Радою України шляхом прийняттям відповідного закону, зміни до якого є винятком і також затверджуються законом.

Запровадження в Україні довгострокового бюджетного планування або подовження часового горизонту середньострокового бюджетного планування до п'ятирічного періоду має ґрунтуватися на відповідній правовій нормі Основного Закону держави, як це, зокрема передбачено в Німеччині, або Бюджетного кодексу України. Зазначене положення має регламентувати обов'язковість запровадження процедури складання прогнозу бюджету на п'ятирічний період у бюджетному процесі, де має бути визначено обсяг (у відносних показниках до ВВП) та склад імовірних видатків та доходів бюджету відповідно до сценаріїв розвитку економіки країни, у разі необхідності – із визначення джерел фінансування дефіциту бюджету.

Повноваження щодо складання прогнозу бюджету має покладатися на Міністерство фінансів України, який затверджується Кабінетом Міністрів України та подається на розгляд до Верховної Ради України. При цьому відбувається щорічне корегування прогнозу бюджету та його пролонгація відповідно до тенденцій та динаміки розвитку економіки країни.

У цьому контексті доцільно законодавчо закріпити такий інструмент державного контролю, як стратегічний аудит. Враховуючи, що Конституцією України на Рахункову палату вже покладено функції проведення державного аудиту виконання поточного Державного бюджету, то доречно й проведення стратегічного аудиту закріпити за даним державним інститутом.

Нормативно-правове забезпечення організації, змісту і технології навчання:

- Конституція України;
- Бюджетний кодекс України;
- Закон України «Про державну службу»;

- Закон України «Про місцеві адміністрації»;
- Закон України «Про місцеве самоврядування»;
- Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування»;
- Закон України «Про освіту»;
- Закону України «Про вищу освіту»;
- Стратегія реформування управління державними фінансами на 2017 – 2020 рр.;
- Наказ Національного агентства України з питань державної служби № 49 від 4.11.2011;
- Наказ Національного агентства України з питань державної служби № 65 від 30.03.2015;
- Наказ Національного агентства України з питань державної служби № 86 від 19.04.2017;
- Постанова Кабінету Міністрів України № 106 від 6.02.2019.

Загальна характеристика цільової групи.

Програма розрахована на підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування.

Навчальні цілі та завдання.

Метою навчання є оновлення знань та навичок професійної діяльності на державній службі й службі в органах місцевого самоврядування загалом та щодо модернізації стратегічного державного планування і розвитку середньострокового планування зокрема.

Завданнями є:

- комплексний виклад теоретичних та методичних засад планування і прогнозування бюджетів усіх рівнів бюджетної системи України;
- висвітлення: правових основ бюджетного процесу України, принципів та методів бюджетного планування і прогнозування;
- ознайомлення з переліком обов'язків державних та місцевих органів влади і місцевого самоврядування щодо планування та прогнозування бюджетів України.

Предметом є підхід до планування та управління державними фінансами, який розширяє горизонт для формування бюджетної політики на три-п'ять років і дозволяє планувати та прогнозувати бюджетні доходи й видатки, необхідні для реалізації стратегічних цілей бюджетної політики держави у середньостроковій перспективі.

Об'єктом є контроль над державними видатками, а також процес аналізу використання бюджетних коштів з метою стимулювання їх ефективнішого використання на всіх рівнях та планування головними розпорядниками коштів своєї діяльності.

Загальна характеристика змісту навчального матеріалу, принципи його добору.

Передбачається поглиблення розуміння необхідності реалізації державної стратегії реформування засад стратегічного державного планування та середньострокового бюджетного планування за умов інтеграції економіки України до ЄС з метою використання набутих теоретичних знань в практичній роботі в органах державної влади та місцевого самоврядування, а також формування у державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування системи знань щодо організаційно-управлінського забезпечення бюджетного прогнозування, середньострокового бюджетного планування як невідємних складових бюджетного процесу в Україні.

Очікувані результати навчання, їх вплив на професійну компетентність слухачів та ефективність виконання ними посадових завдань.

У результаті навчання слухачі *знатимуть*:

- засади організації та удосконалення стратегічного державного планування й розвитку середньострокового бюджетного планування;
- понятійний апарат, сутність фінансових категорій і понять;
- бюджетну політику держави, її стратегічні та поточні напрями, механізмами реалізації;
- взаємозв'язки між ланками бюджетної системи;
- права та обов'язки учасників бюджетного процесу;
- етапи еволюції системи бюджетного планування та прогнозування;
- основні методи планування та прогнозування доходів і видатків бюджету;
- функціональні взаємозв'язки щодо проведення фінансово-економічного аналізу виконання бюджету, з метою ухвалення організаційних та управлінських рішень.

Також слухачі *вмітимуть*:

- орієнтуватися в сучасних інформаційних джерелах;
- застосовувати на практиці основні методики планування та прогнозування доходів та видатків державних і місцевих бюджетів;
- розраховувати основні бюджетні показники, міжбюджетні трансферти;

- проводити аналітичну роботу з метою виявлення основних тенденцій розвитку бюджетних відносин;
- формулювати цілі та завдання, пов'язані з реалізацією професійних функцій фінансиста з управління державними та місцевими фінансами;
- моделювати процес ухвалення управлінських рішень, пов'язаних з організацією процедур планування, аналізом та формуванням звітності виконання бюджетів на різних рівнях управління;
- використовувати методичний інструментарій бюджетного планування та прогнозування;
- проводити оцінку фінансових можливостей бюджетів різних рівнів відповідними методами;
- здійснювати оцінку якості управління державними та місцевими бюджетами; розробляти плани та програми.

Добір видів навчальних занять і застосування методів навчання зумовлено нормативно-правовим забезпеченням організації навчання, специфікою цільової аудиторії, метою, завданнями, змістом і структурою навчального матеріалу, обсягами часу, відведеного на його засвоєння, новітніми методиками навчання.

З урахуванням цього передбачено використання методів: лекції, проблемної бесіди, експрес-опитування, презентації із застосуванням мультимедійних технологій.

Форми організації, засоби та види навчальної роботи слухачів для опрацювання змісту Професійної (сертифікатної) програми.

До форм навчання належать: колективні аудиторні заняття – лекції, семінарські заняття тощо, а також індивідуальні заняття – самостійна робота слухачів, що передбачає самостійне (індивідуальне) опанування ними окремими теоретичними питаннями курсу шляхом працювання у позааудиторний час рекомендованих джерел.

Аудиторні заняття проводяться у формі лекцій (вступної, тематичних, оглядових (за проблемою)), практичних (семінарських занять, тематичних дискусій, ділових ігор, «круглих столів з використанням, інтерактивних і тестових форм роботи

Під час підвищення кваліфікації використовуються технічні засоби навчання.

Обсяг часу на реалізацію програми, рекомендації щодо його розподілу на проведення навчальних занять, самостійної навчальної роботи слухачів і контрольних заходів, із зазначенням кількості кредитів ЄКТС.

Тривалість підвищення кваліфікації за професійною (сертифікатою) програмою становить 60 годин (2 кредити ЄКТС), з яких 40 годин аудиторної роботи (1,3 кредита ЄКТС) та 20 годин самостійної роботи (0,7 кредита ЄКТС) слухачів. Навчальний тиждень (понеділок – неділя) нараховує 54 години; день навчання – 6-10 годин.

Концептуальні підходи щодо організації контролю за результатами навчання.

Для закріплення знань і набуття практичних умінь слухачів передбачено такі форми контролю знань:

- *поточний* контроль: виконання індивідуальних та контрольних робіт у межах програми / модулів / тем;
- *підсумковий* контроль: залік у формі комплексного письмового тестування.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Шифри модулів /тем	Назви складових програми, модулів, тем	Загальна кількість годин/кредитів ЄКТС	Розподіл часу на аудиторні заняття і самостійну роботу	
			Аудиторні заняття (години/кредити ЄКТС)	Самостійна робота (години/кредити ЄКТС)
ЗАГАЛЬНА СКЛАДОВА				
НОРМАТИВНА ЧАСТИНА				
ЗН 1 Теоретико-методологічні основи бюджетного планування і прогнозування				
Т. 1	Необхідність, зміст і завдання бюджетного планування та прогнозування	6 / 0,2	-	6 / 0,2
ВАРІАТИВНА ЧАСТИНА				
ЗВ 1 Засади бюджетного планування і прогнозування				
Т. 1	Теоретико-методологічні засади бюджетного планування	4 / 0,13	2 / 0,065	2 / 0,065
Т. 2	Засади бюджетного прогнозування	2 / 0,065	2 / 0,065	-
ФУНКЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА				
НОРМАТИВНА ЧАСТИНА				
ФН 1 Планування та прогнозування бюджетних показників				
Т. 1	Підходи до планування та прогнозування бюджетних показників	2 / 0,065	2 / 0,065	
Т. 2	Методи та моделі планування і прогнозування бюджетних показників	6 / 0,2	4 / 0,13	2 / 0,065
ВАРІАТИВНА ЧАСТИНА				
ФВ 1 Організація бюджетного планування і прогнозування				
Т. 1	Взаємозалежність бюджету та макроекономічних показників	6 / 0,2	4 / 0,13	2 / 0,065
Т. 2	Організаційно-правові основи бюджетного планування і прогнозування в Україні	6 / 0,2	4 / 0,13	2 / 0,065
ФВ 2 Прогнозування та планування доходів і видатків бюджету				
Т. 1	Прогнозування та планування доходів бюджету	8 / 0,26	6 / 0,2	2 / 0,065
Т. 2	Прогнозування та планування видатків бюджету	8 / 0,26	6 / 0,2	2 / 0,065
ГАЛУЗЕВА СКЛАДОВА				
ВАРІАТИВНА ЧАСТИНА				
ГВ Зарубіжний досвід та краща практика організації бюджетного планування та прогнозування				
Т. 1	Досвід інших країн щодо організації бюджетного планування та прогнозування	6 / 0,2	4 / 0,13	2 / 0,065
Т. 2	Краща практика організації бюджетного планування і прогнозування	4 / 0,13	4 / 0,13	-
Підсумковий контроль				
	Підсумкове тестування	2 / 0,065	2 / 0,065	
Всього годин за програмою		60 / 2	40 / 1,3	20 / 0,7

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ НАВЧАННЯ – ЗАЛІК (письмове тестування)

III. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

ЗАГАЛЬНА СКЛАДОВА

НОРМАТИВНА ЧАСТИНА

ЗН 1 Теоретико-методологічні основи бюджетного планування і прогнозування

Мета вивчення модуля. У нинішніх умовах трансформацій в економіці України особливої актуальності набуває бюджетне планування, передусім його стратегічна складова. Стратегічне планування передбачає формування необхідного нормативно-правового, інформаційного, наукового, матеріального, і що найголовніше, фінансового забезпечення.

У результаті вивчення модуля слухач повинен *знати*:

- понятійний апарат, сутність фінансових категорій і понять;
- бюджетну політику держави, її стратегічні та поточні напрями, механізмами реалізації;
- етапи еволюції системи бюджетного планування та прогнозування;

Також слухач повинен набути навички, тобто *вміти*:

- орієнтації в сучасних інформаційних джерелах;
- застосовування на практиці основних методик планування та прогнозування доходів та видатків державних і місцевих бюджетів;
- розрахунку основних бюджетних показників, міжбюджетних трансфертів;
- проведення аналітичної роботи з метою виявлення основних тенденцій розвитку бюджетних відносин.

Основні терміни та поняття: бюджетне планування і прогнозування; фінансові виклики; стратегічне планування; бюджетна стратегія; бюджетний маневр; довгострокове прогнозування; державний бюджет; місцеві бюджети; законодавчі та виконавчі органи влади; головні розпорядники бюджетних коштів; органи бюджетного контролю; бюджетний період.

ТЕМА 1: НЕОБХІДНІСТЬ, ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ

Теоретичний компонент. Зміст і значення бюджетного планування і прогнозування. Завдання бюджетного планування і прогнозування. Об'єкти і суб'єкти бюджетного планування і прогнозування.

Бюджетне програмування, його взаємозв'язок з індикативним плануванням. Взаємозв'язок бюджетного прогнозування, бюджетного планування і бюджетного програмування.

Організаційно-правові основи бюджетного планування і прогнозування. Етапи бюджетного планування і прогнозування, їх характеристика. Повноваження законодавчих та виконавчих органів державної влади і органів місцевого самоврядування з питань бюджетного планування і прогнозування. Взаємодія органів виконавчої та законодавчої (публічної) влади при складанні і затвердженні бюджету. Роль фінансових, податкових органів, Національного банку України у бюджетному плануванні.

Практичний компонент. Зміна ролі бюджетного планування в умовах бюджетної децентралізації в Україні. Проблеми складання і виконання бюджетів бюджетної системи України на середньострокову перспективу.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ

1. Опрацювати джерела: Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 № 1602-III; Постанова КМУ «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» від 26 квітня 2003 р. № 621.
2. Сутність, значення та поняття бюджетного планування і прогнозування.
3. Завдання бюджетного планування і прогнозування.
4. Об'єкти і суб'єкти бюджетного планування і прогнозування
5. Взаємозв'язок бюджетного прогнозування, бюджетного планування і бюджетного програмування.
6. Бюджетне програмування, його взаємозв'язок з індикативним плануванням.
7. Які існують точки зору щодо визначення сутності поняття бюджетна стратегія?
8. Основні складові елементи бюджетної стратегії держави.
9. Взаємозв'язок бюджетного планування та прогнозування із державним прогнозуванням економічного та соціального розвитку.
10. Зміна ролі бюджетного планування в умовах бюджетної децентралізації в Україні.

Рекомендовані джерела: [1, 2, 6, 14, 15, 18, 22, 28, 38, 52].

ВАРІАТИВНА ЧАСТИНА

ЗВ 1 Засади бюджетного планування і прогнозування

Мета вивчення модуля. Система бюджетного планування потребує подальшого вдосконалення за рахунок розвитку інституційних засад бюджетного процесу. Перехід до середньострокового бюджетного планування дасть учасникам бюджетного процесу можливість узгодити свої стратегічні плани діяльності з наявними бюджетними коштами як у рамках підготовки

проекту бюджету на відповідний рік, так і на наступні періоди, що сприятиме переходу до формування довгострокової бюджетної політики. В свою чергу, середньострокове бюджетне прогнозування має стати надійною основою для інноваційного розвитку економіки України.

У результаті вивчення модуля слухач повинен *знати*:

-причинно-наслідкові зв'язки державних фінансів з економічними, політичними та соціальними процесами сучасності, орієнтуватися в фінансових аспектах світової економіки і політики;

-місце і роль бюджетно-податкової політики у фінансовій політиці держави.

Також слухач повинен набути навички, тобто *вміти*:

-аналізувати механізм формування бюджетних ресурсів;

-проводити порівняння технологій бюджетного регулювання, оподаткування, прийнятих в Україні та інших країнах;

- розробляти пропозиції щодо вдосконалення регулюючого та стимулюючого механізму оподаткування;

Основні терміни та поняття: методологія бюджетного планування і прогнозування, категорія передбачення, координація фіскальної та монетарної політики, часовий горизонт прогнозування, стійкість державних фінансів, якість бюджетного планування (прогнозування), принципи бюджетного планування та прогнозування, методи бюджетного прогнозування.

ТЕМА 1: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ

Теоретичний компонент. Поняття методології бюджетного планування і прогнозування. Принципи і методи бюджетного планування. Перспективний фінансовий план: призначення, організаційно-правові основи та особливості складання, порядок розрахунку показників. Програми і прогнози соціально-економічного розвитку країни, регіонів і територіальних громад як основа для бюджетного планування.

Практичний компонент. Обмеження щодо запровадження довгострокового бюджетного планування в Україні. Поняття «стійкість державних фінансів та якість бюджетного планування». Необхідність систематизації та узагальнення принципів бюджетного планування. Класифікація принципів бюджетного планування.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ

Класифікація принципів бюджетного планування.

Рекомендовані джерела: [1, 2, 6, 14, 15, 18, 22, 29, 39, 41, 52].

ТЕМА 2: ЗАСАДИ БЮДЖЕТНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

Теоретичний компонент. Основні показники соціально-економічного розвитку, що використовуються у практиці бюджетного прогнозування (ВВП,

обсяги виробництва, товарообігу, грошових доходів і витрат населення, темпи інфляції, індекси-дефлятори та ін.).

Практичний компонент. Особливості розробки довгострокового бюджетного прогнозу. Чинники, що забезпечують надійність процесу прогнозування. Методологічні розбіжності у застосуванні принципів та методів бюджетного планування та прогнозування.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ

Розбіжності у методологічних підходах щодо розрахунку прогнозних та поточних (річних) показників бюджету.

Рекомендовані джерела: [1, 2, 6, 14, 15, 18, 22, 29, 39, 41, 52].

ФУНКЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА

НОРМАТИВНА ЧАСТИНА

ФН 1 Планування та прогнозування бюджетних показників

Мета вивчення модуля. Сформувані чіткі уявлення про критерії прогнозних оцінок, їх значущість та достовірність, навчити володіти типовими методами кількісного ґрунтування оптимальних рішень у різних областях бюджетної діяльності та застосувати їх на практиці.

У результаті вивчення модуля слухач повинен *знати*:

- сутність і призначення бюджетного прогнозування і моделювання фінансових процесів;
- прийоми і методи бюджетного прогнозування і моделювання фінансових процесів;
- методичку моделювання;
- критерії прогнозних оцінок, їх значущість та достовірності.

Також слухач повинен набути навички, тобто *вміти*:

затосовувати методи бюджетного прогнозування і моделювання в процесі аналізу реальних ситуацій.

Основні терміни та поняття: методи планування та прогнозування, податкові надходження, моделі прогнозування, податкова база, нормативи відрахувань до бюджету, нормативний метод, типи нормативів, бюджетне фінансування, економіко-математичне моделювання, формалізований підхід, бюджетні правила, програмно-цільовий метод, неформалізовані методи прогнозування.

ТЕМА 1: ПІДХОДИ ДО ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПОКАЗНИКІВ

Теоретичний компонент. Характеристика методів бюджетного планування (економічного аналізу, екстраполяції, нормативного, індексного, балансового, програмно-цільового) та прогнозування (детерміністичний метод, метод економетричного моделювання, метод часового тренду, метод математичного моделювання, метод експертних оцінок): межі і сфера застосування, особливості використання в сучасних умовах.

Фінансові та бюджетні норми і нормативи: класифікація, проблеми розробки і використання. Методика розрахунку нормативів фінансових витрат і корегуючих коефіцієнтів за окремими видами та елементами витрат.

Практичний компонент. Тренди та їх значення в короткостроковому прогнозуванні.

ТЕМА 2: МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПОКАЗНИКІВ

Теоретичний компонент. Математичне моделювання, межі та проблеми використання. Економетричні індикатори та моделі у бюджетних розрахунках. Експертні оцінки і сценарії, їх роль у бюджетному прогнозуванні. Класифікація методів бюджетного прогнозування. Детерміністичний метод. Метод економетричного моделювання. Метод часового тренду. Метод математичного моделювання. Метод експертних оцінок. Методи прогнозування видатків бюджету та їх характеристика. Нормативний метод. Метод визначення контрольних цифр. Економетричний метод оцінки потреб у витратах. Кількісні методи бюджетного прогнозування. Програмно-цільовий метод.

Практичний компонент. Методика короткострокового прогнозування надходження доходів до бюджету. Особливості застосування методу детермінації при прогнозуванні витрат бюджету. Інформаційна база для складання прогнозів і проектів бюджету.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ

1. Методики планування та прогнозування бюджетних доходів та видатків, що застосовуються у зарубіжних країнах.
2. Передумови для зміни методів та практик планування та прогнозування бюджетних доходів та видатків.

Рекомендовані джерела: [1, 2, 6, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 43, 48, 52].

ФВ 1 Організація бюджетного планування і прогнозування

Мета вивчення модуля. Бюджетне планування і прогнозування є важливими інструментами управління бюджетними коштами, які надають реальні переваги органам державної влади, оскільки підвищують ефективність прийняття фінансових рішень, сприяють відкритості процесу управління і прозорості прийняття рішень. Вивчення функцій і завдань основних учасників процесу державного прогнозування, у тому числі й у бюджетній сфері. Вивчення повноважень органів виконавчої влади, що відповідають за розробку бюджетних прогнозів, а саме: Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство фінансів, Міністерство соціальної політики, Національний банк та інші центральні органи виконавчої влади.

Розгляд законодавчого закріплення процедури розробки довгострокового бюджетного прогнозу у бюджетному процесі, що дозволить уряду своєчасно виявляти несприятливі тенденції у бюджетно-податковій політиці держави та запроваджувати превентивні заходи, визначати повний масштаб реакції економіки та бізнес середовища на запровадження реформ та прийняття нових законів, оцінити фіскальний простір для реалізації бюджетно-податкової політики на наступні роки, врахувати показники бюджетного прогнозу при щорічному прийнятті бюджетних рішень.

У результаті вивчення модуля слухач повинен *знати*:

- взаємозв'язки між ланками бюджетної системи;
- права та обов'язки учасників бюджетного процесу;
- сутність бюджетних відносин і характеру їх впливу на суспільство, що дозволить забезпечити ефективне управління бюджетом і фінансовою діяльністю в цілому.
- необхідність врахування взаємозв'язку процесів в економіці, синергетичний ефект;
- ендогенність та екзогенність державного бюджету в економіці;
- перелік макроекономічних показників, необхідних для врахування при формуванні бюджетних прогнозів.

Також слухач повинен набути навички щодо, тобто *вміти*:

- скласти бюджетний запит
- визначити планові та прогнозні обсяги державних капітальних вкладень та інвестиційних проектів

розрахувати впливу макроекономічних показників при бюджетному плануванні та прогнозуванні;

враховувати особливості дії трансмісійних каналів фіскальної та монетарної політики.

Основні терміни та поняття: державний борг, рахунок поточних операцій платіжного балансу, структура доходів бюджету, економічне зростання, рівень інфляції, рівень безробіття, дефіцит бюджету, джерела фінансування дефіцит бюджету, рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, структура видатків бюджету. бюджетний регламент, бюджетна резолюція, бюджетний запит, розпорядники бюджетних коштів, цільовий сценарій бюджетної політики, базовий (консервативний) сценарій бюджетної політики, оптимістичний сценарій бюджетної політики.

ТЕМА 1: ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ БЮДЖЕТУ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

Теоретичний компонент. Макроекономічні чинники впливу на формування бюджетних прогнозів. Зовнішні та внутрішні чинники впливу на формування бюджетної політики держави. Взаємообумовленість впливу стану економіки на достовірність бюджетних прогнозів. Види бюджетної політики стабілізації. Вплив циклічності розвитку економіки на формування бюджету. Класифікація бюджетної політики за характером реалізації. Чинники впливу на реалізацію бюджетної політики держави.

Практичний компонент. Характеристика впливу основних макроекономічних чинників (рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, структура видатків бюджету, структура та темпи приросту доходів бюджету, темпи економічного зростання, рівень і темпи інфляції, рівень безробіття, дефіцит бюджету та джерела його фінансування, державний борг, стан рахунку поточних операцій платіжного балансу, темпи зростання обсягів виробництва) на формування бюджетних планів та прогнозів. Ендогенність та екзогенність державного бюджету в економіці. Перелік макроекономічних показників, необхідних для врахування при формуванні бюджетних прогнозів. Монетарні засади формування бюджетних прогнозів. Значимість соціальних умов при бюджетному плануванні та прогнозуванні. Роль бюджетного дефіциту у регулюванні економікою.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ

1. Необхідність врахування макроекономічних показників при бюджетному плануванні та прогнозуванні.

2. Особливості врахування впливу макроекономічних показників при бюджетному плануванні та прогнозуванні.

3. Особливості дії трансмісійних каналів фіскальної та монетарної політики.

Рекомендовані джерела: [1, 2, 6, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 41, 46, 49, 50, 52].

ТЕМА 2: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ В УКРАЇНІ

Теоретичний компонент. Зміст і структура бюджетного процесу. Бюджетний регламент. Визначення бюджетної політики на наступний бюджетний період. Бюджетна резолюція. Правова регламентація бюджетного планування та прогнозування в Україні. Бюджетний запит. Організація бюджетного планування в Україні на сучасному етапі.

Завдання бюджетного планування та прогнозування. Розробка проекту та зміст Основних напрямів бюджетної політики. Розробка прогнозних показників монетарної політики, економічного та соціального розвитку держави.

Організаційно-правові засади складання та затвердження проекту Державного бюджету України. Визначення планових та прогнозних обсягів державних капітальних вкладень та інвестиційних проектів. Основні складові Закону про Державний бюджет України.

Практичний компонент. Функції Міністерства фінансів України в організації бюджетного планування. Етапи бюджетного планування. Сценарії бюджетної політики. Розпорядники бюджетних коштів.

Положення Закону України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” і постанови Кабінету Міністрів України “Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету”. Організація бюджетного планування в Україні на сучасному етапі.

Бюджетний процес. Стадії бюджетного процесу. Етапи складання проектів бюджетів. Розпорядники бюджетних коштів. Визначення напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період. Бюджетний запит. Складання бюджетного запиту. Розгляд та затвердження Державного бюджету України. Бюджетний розпис Державного бюджету. Виконання Державного бюджету України за доходами. Стадії виконання бюджету за видатками та кредитуванням.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ

1. Внесення змін до закону про Державний бюджет України.
2. Програмно-цільовий метод в бюджетному процесі.
3. Особливості формування надходжень бюджету та здійснення витрат бюджету в разі несвоєчасного набрання чинності законом про Державний бюджет України.

Рекомендовані джерела: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 49, 50, 52].

ФВ 2 Прогнозування та планування доходів і видатків бюджету

Мета вивчення модуля. Державні доходи забезпечують соціально-економічний розвиток країни загалом, а також окремих її регіонів і фінансову підтримку населення. З огляду на це, головним завданням держави є збалансування її доходів з видатками. Складність економічних відносин, що мають місце у процесі бюджетного забезпечення соціально-економічного розвитку, вимагає більш детального вивчення характеру та напрямів таких відносин. Державний бюджет як система складових прямо чи опосередковано впливає на всі процеси, які відбуваються у соціальній та економічній сферах суспільства

У результаті вивчення модуля слухач повинен *знати*:

- тенденції та структурні зміни у формуванні доходів бюджету;
- критерії ефективності та оптимальності визначення податкового потенціалу;
- розподіл податкових повноважень між рівнями бюджетної системи.

Також слухач повинен набути навички, тобто *вміти*:

- давати економічне обґрунтування розмірів ресурсів, які підлягають мобілізації до місцевих та державних бюджетів;
- розраховувати індекси податкоспроможності для окремої територіальної одиниці;
- розраховувати основні показники діяльності закладів культури, освіти охорони здоров'я тощо.

Основні терміни та поняття: доходи бюджету, податкові повноваження, податковий потенціал, економічна ефективність податкової системи, відносна результативність податкової системи, адміністрування податків, податкове навантаження, неподаткові платежі, податкові надходження.

ТЕМА 1: ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ

Теоретичний компонент. Тенденції та структурні зміни у формуванні доходів бюджету. Критерії ефективності та оптимальності визначення податкового потенціалу. Розподіл податкових повноважень між рівнями бюджетної системи.

Фіскальні тенденції в Україні та країнах світу. Особливості структури доходів бюджету в Україні. Тенденції в оподаткуванні доходів фізичних та юридичних осіб в Україні. Тенденції в адмініструванні непрямих податків та неподаткових платежів в Україні. Особливості прогнозування доходів бюджету.

Практичний компонент. Принципи формування оптимального податкового потенціалу. Показники оцінки абсолютної економічної ефективності та відносної результативності податкової системи. Критерії

розподілу податкових повноважень між рівнями бюджетної системи. Моделі взаємодії центру та регіонів при розподілі податкових повноважень.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ

1. Податковий потенціал економіки держави, регіонів.
2. Критерії ефективності та оптимальності визначення податкового потенціалу.
3. Розподіл податкових повноважень в умовах бюджетної децентралізації.
4. Система фіскальних органів в Україні та роль ДФС у наповненні бюджету.
5. Роль взаємодії органів ДФС та Мінфіну.

Рекомендовані джерела: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 42, 50, 52].

ТЕМА 2: ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ

Основні терміни та поняття: видатки бюджету, соціальні видатки, соціальні нормативи, соціальне нормування, види соціальних нормативів, медична субвенція, субвенція на підготовку робітничих кадрів, освітня субвенція.

Теоретичний компонент. Сучасні тенденції формування видатків бюджету та особливості розробки бюджетних прогнозів в Україні. Планування соціальних видатків та соціальні нормативи. Методика планування соціальних видатків місцевих бюджетів України. Сучасні тенденції формування видатків бюджету в Україні. Особливості розробки бюджетних прогнозів в Україні.

Практичний компонент. Соціальні нормативи. Соціальне нормування. Вимоги та методи соціального нормування. Види соціальних нормативів. Правове забезпечення планування соціальних видатків місцевих бюджетів України. Методика визначення медичної субвенції. Методика визначення субвенції на підготовку робітничих кадрів. Методика визначення освітньої субвенції.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ

1. Особливості формуванні видаткової частини бюджету в умовах бюджетної децентралізації.
2. Регулююча властивість видатків бюджету.
3. Роль місцевих бюджетів у здійсненні соціальних видатків.

Рекомендовані джерела: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 44, 49, 50, 52].

ГВ ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА КРАЩА ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ

Мета вивчення модуля – ознайомити слухачів з досвідом провідних країн та регіонів світу в сфері бюджетного планування та прогнозування, історичними аспектами бюджетного планування та прогнозування в Україні, кращим вітчизняним досвідом у цій сфері. .

У результаті вивчення модуля слухач повинен *знати*:

- засади організації процесу, основних прийомів і методів бюджетного планування та прогнозування у провідних країнах світу
- інституціональні та процедурні інновації бюджетного процесу;
- основні етапи становлення вітчизняної системи бюджетного планування та прогнозування.

Також слухач повинен набути навички, тобто *вміти*:

- орієнтуватися в зарубіжній практиці бюджетного планування та прогнозування;
- визначати етапи становлення вітчизняної системи планування;
- давати оцінку можливостей використання зарубіжного і вітчизняного досвіду бюджетного планування та прогнозування в Україні в сучасних умовах.

Основні терміни та поняття: стратегічне планування, методи бюджетного планування та прогнозування, суб'єкти процесу бюджетного планування та прогнозування, інституціональні обмеження бюджетного планування та прогнозування, бюджетний процес.

ТЕМА 1: ДОСВІД ІНШИХ КРАЇНИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ

Теоретичний компонент. Характеристика організації процесу, основних прийомів і методів бюджетного планування та прогнозування у провідних країнах світу. Використання прогнозів і сценаріїв у бюджетному плануванні.

Практичний компонент. Відмінності у підходах до організації бюджетного планування та прогнозування у різних країнах світу. Методи, що використовуються у зарубіжній практиці бюджетного планування: багаторічні оцінки, ковзаюче планування, система “Планування – програмування – розробка бюджету”, програмно-цільовий, розробка бюджету на нульовій основі. Резерв планування, нові підходи до формування бюджету. Зарубіжна практика бюджетного планування та прогнозування: Досвід США. Досвід країн ЄС. Досвід Японії. Організації бюджетного планування та прогнозування у провідних країнах світу: Досвід США. Досвід ЄС. Досвід Німеччини.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ

Новації у світовій практиці щодо системи бюджетного планування та прогнозування: досвід Франції та Японії.

Рекомендовані джерела: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 40, 46, 50, 52].

ТЕМА 2: КРАЩА ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ

Теоретичний компонент. Стратегічне планування. Організація середньострокового бюджетного планування. Перехід до бюджетного планування ресурсних потоків. Інституціональні та процедурні інновації бюджетного процесу. Імплементация кращого світового досвіду бюджетного планування та прогнозування у вітчизняну практику.

Практичний компонент. Становлення та розвиток вітчизняної системи бюджетного планування та прогнозування. Етапи становлення вітчизняної системи планування. Оцінка можливостей використання зарубіжного і вітчизняного досвіду бюджетного планування та прогнозування в Україні в сучасних умовах.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ З ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Теоретико-методологічні засади бюджетного планування та прогнозування
2. Теоретичні основи бюджетного планування та прогнозування.
3. Принципи бюджетного планування та прогнозування.
4. Поняття стійкості державних фінансів та якості бюджетного планування (прогнозування).
5. Вплив циклічності розвитку економіки на формування бюджету.
6. Класифікація бюджетної політики за характером реалізації.
7. Чинники впливу на реалізацію бюджетної політики держави.
8. Зміст Основних напрямів бюджетної політики.
9. Класифікація методів бюджетного планування та прогнозування.
10. Способи планування та прогнозування бюджетних показників: підходи, методи, моделі
11. Методи прогнозування доходів бюджету та їх характеристика.
12. Недоліки та переваги детерміністичного методу прогнозування доходів бюджету.
13. Недоліки та переваги методу економетричного моделювання прогнозування доходів бюджету.
14. Недоліки та переваги методу часового тренду прогнозування доходів бюджету.
15. Недоліки та переваги методу математичного моделювання прогнозування доходів бюджету.
16. Недоліки та переваги методу експертних оцінок прогнозування доходів бюджету.
17. Методи прогнозування видатків бюджету та їх характеристика.
18. Характеристика нормативного методу прогнозування видатків бюджету.
19. Характеристика методу визначення контрольних цифр прогнозування видатків бюджету.
20. Характеристика економетричного методу оцінки потреб у витратах при прогнозуванні видатків бюджету.
21. Характеристика кількісних методів бюджетного прогнозування видатків бюджету.
22. Характеристика програмно-цільового методу прогнозування видатків бюджету.
23. Характеристика взаємозалежності бюджету та макроекономічних показників.
24. Вплив рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет на формування бюджетних прогнозів.
25. Вплив структури видатків бюджету на формування бюджетних прогнозів.

26. Вплив структури та темпів приросту доходів бюджету на формування бюджетних прогнозів.
27. Вплив темпів економічного зростання на формування бюджетних прогнозів.
28. Вплив рівня і темпів інфляції на формування бюджетних прогнозів.
29. Вплив рівня безробіття на формування бюджетних прогнозів.
30. Вплив дефіциту бюджету та джерел його фінансування на формування бюджетних прогнозів.
31. Вплив державного боргу на формування бюджетних прогнозів.
32. Вплив стану рахунку поточних операцій платіжного балансу на формування бюджетних прогнозів.
33. Вплив темпів зростання обсягів виробництва на формування бюджетних прогнозів.
34. Організаційно-правові основи бюджетного планування і прогнозування в Україні.
35. Зміст і структура бюджетного процесу.
36. Бюджетний регламент.
37. Формування бюджетної політики на середньостроковий бюджетний період.
38. Правова регламентація бюджетного планування в Україні.
39. Організація бюджетного планування в Україні на сучасному етапі.
40. Функції Міністерства фінансів України в організації бюджетного планування.
41. Критерії ефективності та оптимальності визначення податкового потенціалу.
42. Розподіл податкових повноважень між рівнями бюджетної системи.
43. Сучасні тенденції зміни структури видатків Зведеного бюджету України.
44. Особливості розробки бюджетних прогнозів в Україні.
45. Планування соціальних видатків та соціальні нормативи.
46. Методика планування соціальних видатків місцевих бюджетів України.
47. Теоретичні засади організації довгострокового бюджетного планування та прогнозування.
48. Історичні аспекти становлення та розвитку вітчизняної системи бюджетного планування та прогнозування.
49. Організації бюджетного планування та прогнозування у США.
50. Організації бюджетного планування та прогнозування у країнах ЄС.

ТЕСТИ

ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Що не є задачами бюджетного планування:
 - а) визначення реальної величини доходів;
 - б) розробка основних напрямів державної фінансової політики;
 - в) обґрунтованість витрат;
 - г) збалансованість бюджету.
2. Державну програму економічного і соціального розвитку України на відповідний рік затверджує:
 - а) Президент України;
 - б) Міністр фінансів України;
 - в) Верховна Рада України;
 - г) Кабінет Міністрів України.
3. Функцію взаємоузгодження проектів прогнозів економічного і соціального розвитку України, Державної програми розвитку України на короткостроковий період з проектом Державного бюджету на відповідний рік здійснює:
 - а) Міністерство фінансів України;
 - б) Міністерство економіки;
 - в) Кабінет Міністрів України;
 - г) усі відповіді вірні.
4. Основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України повинні бути розроблені Міністерством економіки до:
 - а) 1 липня;
 - б) 1 червня;
 - в) 15 червня;
 - г) 15 липня.
5. Національний банк України розробляє та подає Кабінету Міністрів України та Верховній Раді України проект основних напрямів грошово-кредитної політики не пізніше:
 - а) 1 травні;
 - б) 1 червня;
 - в) 1 квітня;
 - г) 15 червня.
6. Державний бюджет набуває чинності Закону у випадку його підписання:
 - а) Президентом України;
 - б) Головою Верховної Ради України;
 - в) Прем'єр-міністром України;
 - г) Міністром фінансів України.
7. Паспорт бюджетної програми формується на основі:
 - а) плану асигнувань;
 - б) бюджетних запитів головних розпорядників;
 - в) кошторису;
 - г) усі відповіді правильні.
8. Проект Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період не може містити пропозиції щодо:
 - а) граничного розміру дефіциту(профіциту) Державного бюджету України у відсотках до прогнозного річного обсягу ВВП;
 - б) частку прогнозного річного обсягу ВВП, що перерозподіляється через зведений бюджет України;
 - в) обсягів загального фонду Державного бюджету;

г) граничного обсягу державного боргу та його структури.

9. З доповіддю про Основні напрями бюджетної політики на наступний рік виступає:

а) Президент України;

б) Прем'єр-міністр України або за його дорученням Міністр фінансів України;

в) голова комітету з питань бюджету;

г) Прем'єр-міністр України.

10. Документ, що визначає суму коштів, необхідних для виконання бюджетної програми, законодавчі підстави її реалізації, мето, завдання, напрями діяльності, відповідальних виконавці, результативні показники та інші характеристик, – це:

а) бюджетний запит;

б) бюджетна програма;

в) паспорт бюджетної програми;

г) кошторис.

11. Методологія бюджетного прогнозування і планування – це

а) загальноприйняті положення, правила планування та прогнозування пропорцій, темпів та структури бюджетних доходів та витрат залежно від рівня розвитку та структури національної економіки;

б) сукупність принципів та методів бюджетного прогнозування і планування;

в) основоположні правила бюджетного прогнозування і планування, які мають бути сумісні та взаємодоповнюючими один одного;

г) підходи, що покладені в основу розробки прогнозів та планів.

12. Період довгострокового прогнозування бюджетної політики держави не може бути:

а) менше ніж 5–7 років;

б) менше ніж 3 роки;

в) менше 1–3 років;

г) менше 10 років.

13. Метою розробки бюджетної стратегії є:

а) оцінка різних і найбільш вірогідніших варіантів формування ресурсів бюджету і напрямів їх використання;

б) визначення обсягу доходів бюджету та їх структури, встановлення граничних меж видатків за основними напрямками з урахуванням пріоритетів і цілей розвитку економіки;

в) запровадження сучасного моніторингу результатів реалізації бюджетних програм;

г) встановлення зв'язку між стратегічними цілями і пріоритетами соціально-економічного розвитку держави.

14. Проведення бюджетного маневру – це:

а) зміна пріоритетів у фінансуванні витрат державного бюджету;

б) зміна пріоритетів у фінансуванні доходів державного бюджету;

в) зміна пріоритетів у фінансуванні витрат тільки місцевих бюджетів;

г) зміна пріоритетів у фінансуванні доходів тільки місцевих бюджетів.

15. Головне призначення бюджетного маневру полягає у:

а) досягненні більшої збалансованості доходів під час реалізації завдань підтримки стабільності у короткостроковому періоді та фінансовим забезпеченням стратегічних цілей розвитку держави;

б) досягненні більшої збалансованості видатків під час реалізації завдань підтримки стабільності у короткостроковому періоді та фінансовим забезпеченням стратегічних цілей розвитку держави;

в) розробці нової бюджетної програми на поточний рік;

г) зміні бюджетної стратегії.

16. Принципи бюджетного планування та прогнозування – це

- а) сукупність методів бюджетного прогнозування і планування;*
- б) загальноприйняті положення, правила планування та прогнозування пропорцій, темпів та структури бюджетних доходів та витрат залежно від рівня розвитку та структури національної економіки;*
- в) правила планування та прогнозування структури бюджетних доходів та витрат;*
- г) визначення обсягу доходів бюджету та їх структури, встановлення граничних меж видатків за основними напрямками з урахуванням пріоритетів і цілей розвитку економіки.*

17. Бюджетне планування – це:

- а) комплекс організаційно-технічних і методичних заходів щодо визначення обсягу податків та платежів до бюджету держави;*
- б) комплекс організаційно-технічних і методичних заходів щодо визначення доходів і витрат бюджетів на всіх стадіях бюджетного процесу;*
- в) комплекс організаційно-технічних і методичних заходів щодо визначення витрат, пов'язаних з виконанням державою своїх функцій;*
- г) вірної відповіді немає.*

18. До принципів, що обумовлені вимогам сталого розвитку відносять:

- а) варіантності, гласності, фіскальної прозорості, стабільності внутрішнього середовища бюджетної системи;*
- б) диференційованого підходу до об'єктів прогнозування, ефективності виробництва, стійкості державних фінансів, якості бюджетного планування та прогнозування;*
- в) науковості, збалансованості, адекватності прогнозування та планування реальним економічним умовам і можливостям населення;*
- г) орієнтації прогнозів і програм на більш повне задоволення потреб суспільства, пропорційності розвитку державного та приватного секторів національної економіки а її галузей.*

19. За класифікацією, в основу якої покладено принцип їх сутнісного розмежування, методи бюджетного прогнозування доходів поділяються на:

- а) евристичні (інтуїтивні) методи, формалізовані методи;*
- б) детерміністичний метод, економетричний метод, метод тимчасового тренду;*
- в) детерміністичний метод, економетричний метод;*
- г) метод експертних оцінок, детерміністичний метод, економетричний метод, метод тимчасового тренду.*

20. Для розробки прогнозу витратної частини бюджету використовуються наступні методи:

- а) метод експертних оцінок, детерміністичний метод, економетричний метод, метод тимчасового тренду;*
- б) нормативний метод, метод визначення контрольних цифр, економетричний метод оцінки потреб у витратах, кількісні методи бюджетного прогнозування, програмно-цільовий метод;*
- в) метод експертних оцінок, нормативний метод, метод визначення контрольних цифр;*
- г) евристичні (інтуїтивні) методи, формалізовані методи.*

21. Методи бюджетного планування:

- а) метод коефіцієнтів, нормативний метод;*
- б) балансовий, нормативний метод;*
- в) метод коефіцієнтів, нормативний метод; балансовий;*
- г) балансовий, метод коефіцієнтів.*

22. Організацію роботи з планування доходів бюджету покладено на:

- а) Міністерство фінансів України;*
- б) Кабінет Міністрів України;*

- в) Державну казначейську службу України;*
г) Верховну Раду України.
2. Що виступає інформаційною базою для аналізу бюджетної політики країни:
- а) бюджетний облік;*
б) бюджетна класифікація;
в) бюджетна статистика;
г) бюджетний моніторинг.
23. Фінансування оборони здійснюється за рахунок:
- а) місцевих бюджетів та бюджету АПК;*
б) державного бюджету України;
в) місцевих бюджетів;
г) власних коштів.
24. Витрати на утримання судової влади проводяться за рахунок:
- а) державного бюджету;*
б) місцевих бюджетів;
в) спеціалізованих фондів;
г) з бюджетів різних рівнів;
25. До складу видатків на судову владу належать:
- а) видатки на утримання Конституційного та Верховного суду України;*
б) видатки на утримання районних (міських) судів;
в) видатки на утримання Вищого адміністративного суду України;
г) усі відповіді правильні.
26. Для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час складання проекту бюджету формується ...
- а) тимчасовий фонд бюджету;*
б) резервний фонд бюджету;
в) загальний фонд бюджету;
г) позабюджетний цільовий фонд.
27. Видатки на обслуговування державного боргу за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету відносяться до видатків на:
- а) економічну діяльність;*
б) загальнодержавні функції;
в) національну оборону;
г) громадський порядок, безпеку та судову владу.
28. Видатки на економічну допомогу зарубіжним країнам за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету відносяться до видатків на:
- а) економічну діяльність;*
б) національну оборону;
в) загальнодержавні функції;
г) громадський порядок, безпеку та судову владу.
29. Видатки на утримання органів внутрішніх справ є видатками на...
- а) соціальний захист та соціальне забезпечення;*
б) національну оборону;
в) загальнодержавні функції;
г) громадський порядок, безпеку та судову владу.
30. Видатки бюджету на дорожнє господарство за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету відносяться до видатків на:
- а) соціальний захист та соціальне забезпечення;*
б) економічну діяльність;
в) загальнодержавні функції;

- г) житлово-комунальне господарство.*
41. Державний бюджет – це:
- а) провідна ланка фінансової системи;*
 - б) матеріальна база існування держави;*
 - в) вартісний інструмент розподілу національного продукту;*
 - г) усі відповіді вірні.*
42. Фінансовий план, що являє собою розпис доходів та витрат, – це:
- а) бюджет за своєю суттю;*
 - б) бюджет за матеріальним змістом;*
 - в) бюджет за формою;*
 - г) бюджет, як суспільне явище.*
43. Централізований фонд фінансових ресурсів держави – це:
- а) бюджет за своєю суттю;*
 - б) бюджет за матеріальним змістом;*
 - в) бюджет за формою;*
 - г) бюджет, як суспільне явище.*
44. Характерними ознаками бюджету як загальнодержавного фонду грошових ресурсів є:
- а) маневреність;*
 - б) значні розміри;*
 - в) наявність резервних фондів;*
 - г) усі відповіді вірні.*
45. Бюджет виконує наступні функції:
- а) розподільчу;*
 - б) контрольну;*
 - в) регулюючу;*
 - г) усі відповіді вірні.*
46. Акумуляція коштів держави та подальший їх розподіл для задоволення всіх потреб суспільства здійснюється через функцію:
- а) стимулюючу;*
 - б) розподільчу;*
 - в) регулюючу;*
 - г) соціальну.*
47. Своєчасне та повне надходження в бюджет коштів, а також їх оптимальний розподіл та ефективне використання забезпечує функція бюджету:
- а) контрольна;*
 - б) розподільча;*
 - в) регулююча;*
 - г) стимулююча.*
48. Бюджет держави є складовою ланкою:
- а) корпоративних фінансів;*
 - б) місцевих фінансів;*
 - в) державних фінансів;*
 - г) міжнародних фінансів.*
49. Зведений бюджет України затверджує:
- а) Верховна Рада України;*
 - б) Кабінет Міністрів України;*
 - в) не затверджується, використовується для аналізу та прогнозування соціально-економічного розвитку держави;*
 - г) органи місцевого самоврядування.*

50. Об'єктом бюджетного перерозподілу є:

- а) система доходів бюджету;*
- б) національний дохід;*
- в) валовий внутрішній продукт;*
- г) система видатків бюджету.*

51. Що відіграє значну роль у бюджетному процесі, до якого належать перші три стадії бюджетного процесу?

- а) бюджетне планування;*
- б) бюджетний запит;*
- в) бюджетний регламент;*
- г) бюджетна резолюція.*

52. Поділ органів управління на загальнодержавні й оперативні здійснюється в залежності від:

- а) виконуваних задач;*
- б) виконуваних функцій;*
- в) їхньої ролі в державі;*
- г) усі відповіді рівні.*

53. У процесі оперативного управління бюджетом вирішуються наступні питання:

- а) планування бюджету;*
- б) бюджетного регулювання;*
- в) виконання бюджету;*
- г) усі відповіді вірні.*

54. Міністерство фінансів України це:

- а) центральний орган виконавчої влади;*
- б) підпорядкований Кабінету Міністрів України;*
- в) юридична особа, має самостійний баланс, рахунки в установах банків;*
- г) усі відповіді вірні.*

55. Контроль за утворенням і погашенням внутрішнього боргу держави здійснює:

- а) Державна податкова адміністрація;*
- б) Державне казначейство;*
- в) Рахункова палата;*
- г) усі відповіді вірні.*

56. Документ, у якому визначено порядок і строки складання, розгляду, затвердження бюджету, а також організація його виконання – це?

- а) бюджетна резолюція;*
- б) бюджетний запит;*
- в) бюджетний регламент;*
- г) бюджетний процес.*

57. Структуру центрального апарату Міністерства фінансів України затверджує:

- а) Президент України;*
- б) Міністр фінансів України;*
- в) Прем'єр-міністр України;*
- г) Верховна Рада України.*

58. Регламентований законодавством порядок складання, розгляду, затвердження бюджетів, їх виконання і контроль за їх виконанням, затвердження звітів про виконання бюджетів, що належать до бюджетної системи України – це?

- а) бюджетний процес;*
- б) бюджетний план*
- в) бюджетний контроль*
- г) немає правильної відповіді*

50. Міністр фінансів призначається на посаду та звільняється з посади:
- Президентом України;
 - Міністром фінансів України;
 - Прем'єр-міністром України;
 - Верховною Радою України.
60. Органи Міністерства фінансів проводять роботу, пов'язану:
- зі складанням та виконанням бюджету;
 - розрахунками з усіма ланками бюджетної системи;
 - касовим виконанням бюджету;
 - усі відповіді вірні.
61. Структура органів казначейства у більшості країн визначається:
- історичними і культурними факторами;
 - економічною ситуацією;
 - розподілом повноважень між різними державними установами;
 - усі відповіді вірні.
62. Формування доходів бюджету здійснюється за рахунок:
- виробленого в країні національного доходу;
 - надходжень від міжнародного перерозподілу фінансових ресурсів;
 - надходжень від державних угідь;
 - усі відповіді вірні.
63. За якою класифікаційною ознакою доходи поділяють на звичайні та надзвичайні?
- за методами залучення;
 - залежно від повноти зарахування доходів до бюджету;
 - за частотою появи у бюджеті;
 - за рівнем централізації.
64. Бюджетна класифікація – це:
- єдине, систематизоване, функціональне згрупування доходів і видатків бюджету за однорідними ознаками;
 - система показників видатків бюджету;
 - система коефіцієнтів та індексів для згрупування доходів і видатків бюджету;
 - перелік видатків бюджету на поточний рік.
65. Структура доходів бюджету України включає:
- податкові та неподаткові надходження;
 - доходи від операцій з капіталом;
 - трансферти; ^[17]_{SEP}
 - усі відповіді правильні.
66. Загальний фонд бюджету охоплює:
- всі доходи бюджету;
 - всі доходи бюджету та запозичені кошти;
 - всі доходи бюджету крім тих, що призначені для зарахування до спеціального фонду;
 - вірної відповіді немає.
67. Організацію роботи з планування доходів бюджету покладено на:
- Міністерство фінансів України;
 - Кабінет Міністрів України;
 - Державну казначейську службу України;
 - Верховну Раду України.

68. Залежно від рівня бюджетної системи, за яким закріплюються доходи, вони поділяються на:

- а) регулюючі;*
- б) контролюючі та регулюючі;*
- в) власні та регулюючі;*
- г) вірної відповіді немає.*

69. Неподатковими надходженнями визнаються:

- а) доходи від власності та підприємницької діяльності;*
- б) адміністративні збори і платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу;*
- в) надходження від штрафів та фінансових санкцій;*
- г) усі відповіді правильні.*

70. За способом зарахування доходів розрізняють:

- а) загальний фонд та спеціальний фонд;*
- б) загальний та резервний фонд;*
- в) спеціальний та резервний;*
- г) вірної відповіді немає.*

71. Доходи від операцій з капіталом включають:

- а) надходження від продажу основного капіталу;*
- б) надходження від реалізації державних запасів товарів;*
- в) надходження від продажу землі та нематеріальних активів;*
- г) усі відповіді правильні.*

72. Бюджетні асигнування — це форма:

- а) покриття витрат за рахунок позичених коштів;*
- б) покриття витрат за рахунок власних коштів;*
- в) державного фінансового забезпечення;*
- г) державного кредитування.*

73. Касове виконання бюджету здійснює:

- а) Міністерство Фінансів України;*
- б) Державна казначейська служба України;*
- в) Рахункова палата України;*
- г) Державна фіскальна служба України.*

74. Механізм секвестру бюджету означає:

- а) пропорційне зниження бюджетних витрат щомісяця за всіма статтями бюджету (крім захищених) протягом залишку бюджетного періоду;*
- б) зменшення видатків розвитку;*
- в) збільшення видатків розвитку;*
- г) правильної відповіді немає.*

75. Статті видатків бюджету, обсяг яких не може змінюватися при проведенні скорочення затверджених бюджетних призначень — це:

- а) таємні статті видатків;*
- б) захищені статті видатків;*
- в) відкриті статті видатків;*
- г) правильна відповідь відсутня.*

76. Витрати бюджетів на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності — це:

- а) видатки розвитку;*
- б) субвенції;*
- в) видатки на розширене відтворення*
- г) поточні видатки*

77. Зазначте, що не властиво Державному бюджету України:

а) державний бюджет використовується для сплати видатків, пов'язаних з обороною країни;

б) з державного бюджету виплачується заробітна плата робітникам промислових підприємств;

в) з державного бюджету виплачується заробітна плата службовцям державного сектору;

г) усі відповіді правильні.

78. Видатки та кредитування бюджету класифікують за такими ознаками:

а) функціями держави;^[L7]_[SEP]

б) головним розпорядником бюджетних коштів;^[L7]_[SEP]

в) бюджетними програмами;

г) усі відповіді правильні.

79. Відомча класифікація видатків та кредитування бюджету визначається відповідно

до:

а) основних економічних ознак;^[L7]_[SEP]

б) ознаки головного розпорядника бюджетних коштів;

в) основних функцій держави;

г) правильної відповіді немає.

80. Відповідно до економічної класифікації видатки є:

а) внутрішні та зовнішні;

б) поточні та капітальні;

в) всі відповіді правильні;

г) правильної відповіді немає.

81. Секвестр бюджету застосовується для:^[L7]_[SEP]

а) міжбюджетного регулювання;^[L7]_[SEP]

б) бюджетного контролю;^[L7]_[SEP]

в) зменшення видатків у процесі виконання бюджету;

г) усі відповіді правильні.

82. Структура бюджетної системи залежить від:

а) державного устрою;

б) фінансової політики держави;

в) адміністративно-територіального поділу країни;

г) усі відповіді вірні.

83. Формування бюджету на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку держави відбувається відповідно до принципу побудови бюджетної системи:

а) збалансованості;

б) повноти;

в) обґрунтованості;

г) ефективності.

84. Сукупність показників доходів і видатків усіх бюджетів, що входять до складу бюджетної системи, – це:

а) бюджетний устрій;

б) бюджетна система;

в) зведений бюджет;

г) державний бюджет.

85. Яку побудову має бюджет в унітарних країнах?

а) багаторівневу;

б) трьохрівневу;

в) дворівневу;

г) однорівневу.

86. Під поняттям бюджетна система розуміють сукупність:

- а) бюджетних відносин;*
- б) бюджетних установ;*
- в) бюджетів;*
- г) розпорядників бюджетних коштів.*

87. Державний бюджет України, як фінансовий план держави, затверджується:

- а) постановою Кабінету Міністрів України;*
- б) указом Президента України;*
- в) Верховною Радою України і має силу закону;*
- г) розпорядженням Національного банку України.*

88. Бюджетний устрій – це:

- а) зведений бюджет України;*
- б) об'єднання усіх ланок бюджету;*
- в) організація бюджетного процесу;*
- г) організація і принципи побудови бюджетної системи.*

89. Відображення у бюджеті всіх доходів і видатків – це:

- а) принцип єдності бюджету;*
- б) принцип повноти;*
- в) принцип достовірності;*
- г) принцип прозорості.*

90. Загальний фонд бюджету охоплює:

- а) всі доходи бюджету;*
- б) всі доходи бюджету та запозичені кошти;*
- в) всі доходи бюджету крім тих, що призначені для зарахування до спеціального фонду;*
- г) вірної відповіді немає.*

91. Чим визначається бюджетний устрій України?

- а) системою розподілу доходів між окремими видами бюджетів;*
- б) сукупністю правових норм;^[17]*
- в) державним устроєм та адміністративно-територіальним поділом країни;*
- г) усі відповіді правильні.*

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правове забезпечення

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Бюджетний кодекс України: закон України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page>
3. Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” : закон України від 23.03.2000 № 1602-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>
4. Постанова Кабінету Міністрів України “Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету” : Постанова від 26.04.2003 № 621 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-п>
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : закон України від 16.09.2014 № 1678-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011
6. Закон “Про Державний бюджет України” на відповідний рік
7. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР
8. Закон України “Про Національний банк України” від 20.05.1999 р № 679-XIV
9. Закон України “Про Рахункову палату Верховної Ради України” від 11.07.1996 р. №315/96-ВР
10. Податковий кодекс України // від 2.12.2010 р. № 2755-VI // Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua

Основна

11. *Бедринець М.Д., Биховченко В.П., Бурдейний І.М., Вербицька Ю.М., Довгань Л.П., Іванишина О.С.* та ін. Фінанси та кредит: бюджетна система, місцеві фінанси, фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, податкова система: навч. посіб. для самост. підготов. до компл. держ. екзамену з фаху/ НУДПСУ; під заг. ред. д.е.н., проф. Л.Л. Тарангул. – Чернівці: "Прут", 2012. – 252 с.
12. Бюджетна підтримка та податкове стимулювання національної економіки України : монографія / [під. ред. *Л.Л. Тарангул*]. – Ірпінь; К. : Фенікс, 2012. – 532 с.
13. *Єфименко Т.І.* Фіскальний простір антикризового регулювання / Т.І. Єфименко. – К. : ДННУ “Акад. фін. управління”, 2012. – 332 с.
14. Бюджетна система : підруч. / за наук. ред. *В.М. Федосова, С.І. Юрія*. – К.: Центр учбов. літератури ; Тернопіль : Екон. думка, – 2012. – 871 с.
15. Бюджетна система України: за заг.ред. *В.М.Опаріна*; навч. посіб.; тренінг-курс / Академія фінансового управління. – Київ, 2012. – 392 с.
16. Бюджетна і податкова система України у запитаннях і відповідях: навч. посібник/ Академія фінансового управління. – Київ, 2012. – 336 с.
17. *Еремеева І.А., Грузицький Ю.Л., Жук І.Н., Пасичник Ю.В., Тарангул Л.Л., Тарангул В.Д., Билецький А.А.* Бюджетная система: Беларусь, Украина: учебник для высш. учебн. завед./ под общ.ред. д.э.н. проф. Ю.В. Пасичника. – Ирпень: НУГНСУ, 2013. – 550 с.
18. *Коляда Т.А.* Формування бюджетної стратегії України: теорія, методологія, практика : [монографія] / Т.А. Коляда. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2016. – 396 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 63).
19. Розвиток державних фінансів в умовах хаотично структурованої економіки [текст]: монографія / (*С.А. Кузнецова, В.М. Вареник, М.О. Кохан* та ін.); за заг. ред. С.А. Кузнецової. – Київ: Центр учбової літератури, 2014. – 200 с.

20. Фінансування регіонального розвитку: стратегія і методи: монографія / [М.В. Гусятинський, В.І. Куценко, Г.І. Євтушенко, Т.В. Лобунець та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. В.П. Ніколаєва. – Ірпінь: Видавництво НУДПСУ, 2015. – 410 с.
21. Фінансовий механізм структурної модернізації економіки України: [монографія / за ред. С.В. Онишко, В.П. Унінець-Ходаківської]. – Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2013. – 606 с.
22. Фіскальна консолідація: макроекономічні проблеми та інституціональні засади : монографія / [авт. кол. ; за заг. ред. Л.Л. Тарангул] / НДІ фінансового права. – К. : Алерта, 2013. – 496 с.
23. Фінансово-економічне прогнозування і планування / І.Я. Чугунов, Т.Г. Затонацька, А.В. Ставицький. – К. : НДФІ, 2007. – 312 с. – С. 29.

Додаткова

24. *Базилевич В.Д., Баластрик Л.О.* Державні фінанси: Навчальний посібник. / За заг. ред. Базилевича В. Д. – К.: Атіка, 2002 – 226 с.
25. *Бауманн Е.* Середньострокове бюджетне планування та прогнозування / Ельке Бауманн // Матеріали семінару від 28 липня 2015 р., м. Київ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pfm.in.ua/files/files/pfm_document_55b26c16c7492.pdf
26. *Болч Б., Хуань К. Дж.* Многомерные статистические методы для экономики. – М.: Статистика, 1979. – 317 с.
27. *Бланкарт Ш.* Державні фінанси в умовах демократії. Вступ до фінансової науки / Пер. з нім. С.І. Терещенко та О.О. Терещенка: передмова та наук. редагування В.М. Федосова. – К.: Либідь, 2000.
28. *Бокс Дж., Дженкінс Г.* Анализ временных рядов. Прогноз и управление. – М.: Мир, 1974.
29. Бюджетний менеджмент: Підручник / *В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.*; За заг. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2004. – 864 с.
30. Бюджетний менеджмент. Практикум: Навч. посіб. / *В.Федосов, С. Контратюк, Л. Сафонова та ін.*; За заг. ред. проф. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2005. – 420 с.
31. *Булгакова С.О., Барановський О.І., Барановська В.Г., Кучер Г.В. та ін.* Бюджетна система України та Євросоюзу: монографія / За заг.ред. д.е.н.,проф., акад. НАПН України А.А. Мазаракі. – Київ: Нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 409 с.
32. *Василик О.Д., Павлюк К.В.* Бюджетна система України: Підручник. – Київ: Центр навч. л-ри, 2004. – 544 с.
33. *Грабовецький Б.Є.* Економічне прогнозування і планування: Навч. посіб. – К.: Центр навч. літ-ри, 2003. – 188 с.
34. Державний бюджет і бюджетна стратегія в умовах економічних реформ: За заг. ред. *М.Я. Азаров*; у чотирьох томах / ДННУ"Акад.фін.управління", Т.3.: Бюджетне планування і прогнозування на середньострокову перспективу-інноваційна складова управління у сфері державних фінансів. – Київ, 2011. – 480 с.
35. *Доржиева В.В.* Изменение роли бюджетного планирования и прогнозирования в современных условиях / В.В. Доржиева // Экономика и управление. – 2008. – № 11 (48). – С. 156-159. – С. 157.
36. *Иванов В.В.* Анализ временных рядов и прогнозирование экономических показателей. – Х.: Харьк. ун-т им. В.И. Каразина, 1999. – 229 с.
37. *Клець Л.Є.* Бюджетний менеджмент. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 640 с.
38. *Коляда Т.А., Музиченко Г.В.* Вплив демократії на обсяг гарантованих державою соціальних послуг населенню та рівень їх фінансового забезпечення в умовах посткризового розвитку економіки / Т.А. Коляда, Г.В. Музиченко // [Електронний ресурс] // Збірник

наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – № 1. – 2012. – Режим доступу до журн.: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Znpnudps/2012_1/pdf/12ktadoe.pdf

39. Коляда Т.А. Фінансове забезпечення соціальних функцій держави в умовах посткризової трансформації соціально-економічної системи / Т.А. Коляда // Наукові записки. Серія «економіка»: збірник наукових праць. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. – Випуск 20. – С. 81-86.

40. Коляда Т.А. Необхідність координації бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики держави в умовах переходу до сталого розвитку / Т.А. Коляда // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. – 2012. – № 27 (179). – С. 32-43.

41. Коляда Т.А. Особливості формування бюджетної стратегії в умовах глобального зростання державного боргу / Т.А. Коляда // Журнал «Бізнес Інформ». – 2013. – № 2. – С. 20–24.

42. Коляда Т.А. Сутність та значення бюджетної стратегії у забезпеченні фінансування основних напрямків соціально-економічного розвитку держави / Т.А. Коляда // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет, 2013. – Вип. 12. – Частина 2. – С. 237-241.

43. Коляда Т.А. Вплив трансформації функцій держави на пріоритети та механізми реалізації бюджетної стратегії в Україні в умовах глобалізації: інституціональний вимір / Т.А. Коляда // Бізнес Інформ. – 2013. – № 5. – С. 60–66.

44. Коляда Т.А. Узгодження пріоритетів бюджетної стратегії з основними напрямками соціально-економічного розвитку України / Т.А. Коляда // Університетські наукові записки. Хмельницький університет управління та права. – 2013. – № 2. – С. 329-337.

45. Коляда Т.А. Современные тенденции и приоритеты бюджетно-налоговой политики Украины / Т.А. Коляда // Международный научный журнал «Прогресс». – Тбилиси: Международная академия социально-экономических наук. Международное издательство «Прогресс», 2013. – № 1-2. – С.63-69.

46. Коляда Т.А. Проблемы координации фискальной и монетарной политики государства в условиях глобального роста государственного долга и дефляционных тенденций: уроки для Украины / Т.А. Коляда // Journal of Corporate Management and Economics “Maneko”. – Bratislava: Institute of Management of Slovak University of Technology in Bratislava. – 2013. – № 2. – С. 209-219.

47. Коляда Т.А. Принципи бюджетного планування та прогнозування в контексті еволюційного зростання вимог до якості розробки бюджетної стратегії держави / Т.А. Коляда // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. – 2013. – № 29 (208). – С. 13-23.

48. Коляда Т.А. Організація довгострокового бюджетного планування та прогнозування: досвід провідних країн світу / Т.А. Коляда // Проблеми економіки. – 2013. – № 4. – С. 14–20.

49. Коляда Т.А. Необхідність запровадження бюджетного стратегування в умовах посткризової трансформації соціально-економічної системи / Т.А. Коляда // Вісник соціально-економічних досліджень. Одеський державний економічний університет. – 2013. – № 49 (1). – С. 131-137.

50. Коляда Т.А. Бюджетна стратегія як інструмент подолання структурних дисбалансів дохідної частини бюджету України / Т.А. Коляда // Фінанси України. – 2014. – № 5. – С. 61-73.

51. Коляда Т.А. Генеза методологічних засад бюджетного прогнозування / Т.А. Коляда // Бізнес Інформ. – 2014. – №7. – С. 253–259.

52. Коляда Т.А. Необхідність оновлення інструментів бюджетно-податкового регулювання економіки в умовах посткризового розвитку України / Т.А. Коляда // [Електронний ресурс] // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України.

- № 1. – 2014. – Режим доступу до журналу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Znpuudp/2014_1/zmist.html
53. Коляда Т.А. Фінансування видатків на економічну діяльність в контексті реалізації сучасної бюджетної політики держави / Т.А. Коляда // Економіка промисловості. – 2014. – № 3 (67). – С. 13-24.
54. Коляда Т.А. Фінансове забезпечення соціальних функцій держави: стан, тенденції та напрямки оптимізації / Т.А. Коляда // Проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 100–107.
55. Коляда Т.А. Определение тенденций в структуре и составе доходов бюджета, как необходимая предпосылка формирования бюджетной стратегии государства / Т.А. Коляда // Журнал «Налоги и финансовое право», № 3, 2014. – С. 331-337.
56. Коляда Т.А. Джерела фінансування дефіциту бюджету: тенденції у застосуванні та виклики для стабільності державних фінансів України / Т.А. Коляда // Бізнес Інформ. – 2015. – № 2. – С. 215–222.
57. Коляда Т.А. Пріоритети бюджетної стратегії сталого розвитку України / Т.А. Коляда // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2015. – № 4 (221). – С. 99-103.
58. Коляда Т.А. Управління державним боргом у контексті стабілізації державних фінансів України / Т.А. Коляда // Економічний часопис – XXI. – 2015. – № 7-8 (1). – С. 82-85.
59. Коляда Т.А. Особенности и перспективы бюджетной децентрализации в Украине / Т.А. Коляда // Journal of Corporate Management and Economics “Maneko”. – Bratislava: Institute of Management of Slovak University of Technology in Bratislava. – 2014. – № 2. – С. 229-238.
60. Костіна Н.І., Алексєєв А.А., Василик О.Д. Фінансове прогнозування: методи та моделі: Навч. посіб. – К., 1997. – 183 с.
61. Кузык Б.Н. Прогнозирование, стратегическое планирование и национальное программирование : Учебник / Б.Н. Кузык, В.И. Кушлин, Ю.В. Яковец. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2008. – 575 с. – С. 246.
62. Лук'яненко І., Городніченко Ю. Сучасні економетричні методи в фінансах. – К.: Літера, 2003. – 348 с.
63. Лук'яненко І.Г. Системне моделювання показників бюджетної системи України: принципи та інструменти. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – 542 с.
64. Макроекономічне моделювання та короткострокове прогнозування. – Харків: Форт, 2000. – 336 с.
65. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування: Підруч. / Гєсць В.М., Клебанова Т.С., Черняк О.І., Іванов В.В., Дубровіна Н.А., Ставицький А.В. – Х.: ІНЖЕК, 2005. – 396 с.
66. Пащука М.Т. Прогнозування та програмування економічного та соціального розвитку: Навч. посіб. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 408 с.
67. Скобцов Ю.А., Хмелевой С.В. Генетический подход к задачам прогнозирования / Ю.А. Скобцов, С.В. Хмелевой // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: “Обчислювальна техніка та автоматизація”. – 2005. – Випуск 90. – С.127-136.
68. Тарангул Л.Л., Коляда Т.А. Особливості формування міжбюджетних фінансових потоків в умовах запровадження бюджетної децентралізації в Україні / Л.Л. Тарангул, Т.А. Коляда // Фінанси України. – 2015. – № 3. – С. 30-44.
69. Трисєєв Ю.П. Долгосрочное прогнозирование экономических процессов. К.: Наук. думка. – 1987. – 298 с.
70. Черняк О.І., Ставицький А.В. Динамічна економетрика. – К.: КВПЦ, 2000. – 120 с.
71. Чугунов І.Я. Теоретичні основи системи бюджетного регулювання: Навч. посібник. – Київ: НДФІ, 2005. – 259 с.
72. Фискальний федералізм. Проблеми і перспективи розвитку: монографія для магістрів, навчаючихся по програмам напрямлення «Фінанси і кредит» / [І.А. Майбуров

и др.]; под ред. И.А. Майбурова, Ю.Б. Иванова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2015. – 415 с. (Серия "Magister").

73. *Goldsmith Stephen*. The responsive city : engaging communities through data-smart governance / Stephen Goldsmith. – San Francisco : Jossey-Bass a Wiley Brand, 2014. – 202 p.

74. *Kolyada T*. Fiscal-budgetary instruments of achievement of global financial stability / T. Kolyada // Konferenzband "Compliance und Nachhaltigkeit in der GUS". – Mittweida : Hochschule Mittweida – University of Applied Sciences, 2012. – P. 147-152.

75. *Rubin Irene*. Class, tax, and power : municipal budgeting in the United States / Irene Rubin. – NY : Chatham House Publishers, 1998. – 248 p.

Интернет-ресурси

76. Офіційний сайт [Антимонопольного комітету України](http://www.amc.gov.ua/) [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/>

77. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>

78. Офіційний сайт [Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України](http://www.dfp.gov.ua/) [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/>

79. Офіційний сайт [Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку](http://www.ssmc.gov.ua/) [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua/>

80. Офіційний сайт Державної фіскальної служби [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.sta.gov.ua>

81. Офіційний сайт [Міністерства економічного розвитку і торгівлі України](http://www.me.gov.ua/) [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>

82. Офіційний сайт [Міністерства фінансів України](http://www.minfin.gov.ua/) [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

83. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>

84. Сайт Business Information Network [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bin.com.ua/>

85. Сайт Світового банку [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.worldbank.org.ua>

86. Офіційний сайт Пенсійного фонду України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/index>

87. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/control/uk/index>

88. Сайт Проекту USAID «Розвиток ринків капіталів» [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.capitalmarkets.kiev.ua/index_ua.php

Рекомендовані періодичні видання:

„Фінанси України” (UA);

„Актуальні проблеми економіки” (UA);

„Бізнес Інформ” (UA);

„Вісник Національного банку України” (UA);

„Вісник податкової служби України” (UA);

„Економіка України” (UA);

„Економіка. Фінанси. Право” (UA).